

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

Somari

1. La linga d'Amor
2. La jorna occitana de 2013
Lo rencone de Cocoron
Sornetas
3. Literatura occitana ès Anonai
- 4 & 5. *Lo caionet*, d'Etienne Gamonet
6. Antologia Vivaresa : Eloi Abert,
Lo pelerinatge a la Lauvesc (suita)
7. Lo beure e lo minjar :
La bombina
8. Estivada de Rodes.

Titre

Nº 78—ESTIU DE 2013

La linga d'Amor

S'auvis plus parlar lo patoës, dison aqueles qu'avian l'abituda de l'avir sovent dau temps de lhur enfança. D'assurat, las veiaas an chamjat. Mas per aqueles qu'aman nòstra linga e que vòlon pas que se perde, totas las ocasions son bonas per la faire entendre. Aquela linga qu'a traversat lo temps, qu'a servit aus poètas per inventar l'amor, que devenguèt la linga d'amor, se deu pas quesar, se pòt pas quesar !

De joines, de mai en mai nombrós se lhi interessan, an consciéncia d'aver perdut una part granda de lhur eiretatge, quaucòm d'important lhur manca que lhur a estat raubat. D'aqueles joines n'i a au païs e n'avem mai rencontrats a Rodés per l'Estivada onte s'entendon tots los dialèctes d'òc. Musica, teatre, chançons, discussions, debats, rencontres daube de poètas, d'escrivans d'òc, d'editors mai. Qu'es tota una viá que vira a Rodés e una viá en òc. Lo Grinhon vos en fai un petit reportatge fòto.

Vos presentem mai la viá au païs, de ressons de la jorna de Cocoron onte se rencontrèran las associacions occitanas, e mai de fotos de l'eveniment que fuguèt ès Anonai la sortiá dau liure de J.C. Foret : *Un grand eissam de mots, chants e cants*. E pus de textes d'Ardecha o sus l'Ardecha...

G.B.

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÉS

d'èss Anonai. Es mandat a tots los aderents.

Per lo recèure, mandar

12 € per una persona

15€ per un coble a :

LO GRINHON (G. Betton)

Le Petit Avanon

07370 OZON

Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN
VIVARÉS.

Las adesions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

An participat au Grinhon 78 : Luceta Rochièr, Marc Noalha, Denis Capian, un fotograf de La Setmana e G. Betton

LAS JORNAAS OCCITANAS DE 2013

15 e 16 de Novembre

Totjorn en colaboracion daube la MJC d'Anonai.

Lo programa es pas encara arrestat mas poiem dire que quò sará l'ocasion de faire un Omatge a Joannès Dufaud e doncas de parlar mai de **diccionaris**.

Divendres 15 : TEATRE 20 h 30 MJC

Coma l'an passat, i aurá una vespraa de teatre e nos deuriem galar.

Dissande 16 : OMATGE A JOANNÈS DUFAUD

Lo matin coma d'avèrtit, i aurá una iniciacion a la lenga.

A mejorn, per quelos que sarán 'quí, repast tirat de la biaça.

Après-mejorn a l'entorn e en presenza de Joannès Dufaud. Nos parlará de son òvra : chançons e diccionaris.

D'autres invitats nos parlaràn daus diccionaris dins la lenga dau país : Ardecha, Droma, Nauta-Leira... Taula reonda sus lo travalh daus lexicografes.

Lo vespre : Baleti

Tot lo programa dins lo Grinhon que ven. Mas dejà :

EISSUBLETZ PAS DE MARCAR LA DATA !

Lo Rencontre d'èst Cocoron

La fèsta de las associacions occitanas que se faguèt lo 15 de junh vès Cocoron fuguèt un brave moment per la linga e l'amistat daus rencontres. Chascun presentava un pauc de sas activitats e lo temps passèt viste daube los uns e los autres (fotos paja 3).

Avem remarcat lo travalh de l'associacion *La Ragaissa d'èst Veiràs*.

Fan de velhaas, lo promeir mecrs de chasque mes e de còps s'amusan a faire de traduccions de *Brèves de comptoir*. Apelan quò de **Soronetonetas**. Nosautres diriam benlèu de *sornetas*... Qu'es lo Danís Capian lo mestre dau cors public de Veiràs que mèna tot aquò.

An bien vougit nos bailar quauquas unas d'aquelas *Soronetonetas*.

Sornetas :

Per s'endurmir, un moton pòt comptar que sus ele.

Tres cents mila quilòmestres per segonda, aqu'es la vitessa de la lumièira... e de còps que li a me chau una bona ora per trovar lo boton.

La rataplanaa a un radar, coma los gendarmas.

Los parpalhons de nuèt vivon rien qu'una nuèt... Serián ben fotraus de s'anar coijar.

Si una serpent-menuta te pica e que siás pas mòrt dins qu'una menuta, aquò vòu dire que la serpent retarda.

Quò's bien polit de viure de mai en mai vièlhs, mas ieu m'agradariá mèlh de viure de mai en mai jòine.

La fèsta a Cocoron (suita)

Lo Francis Terme de La Faraça d'ès Vans

... E lo public a la fèsta de Cocoron

Literatura Occitana ès Anonai

Divendres 3 de mai, invitat de la vila e de l'Institut d'Estudis Occitans (I.E.O.), Joan-Claudi Foret presentava son novèl liure de poesia : *Un grand eissam de mots – Chants e Cants à la bibliotèca d'ès Anonai*. Nombrós èran venguts, los amics de l'I.E.O., de Parlarrem e de la lectura. Joan-Claudi legiguèt : *Complanta dau Miron, Oda au soleu e au cuòu de las vachas...* Marc chantèt...

Lo deputat-mèra Olivier Dussopt èra present acompañat de Simon Plenet, adjunt e Conselhièr Generau.

Per la region, èran mai presents : Belkacem Lounes, conselhièr regionau en charja de las lingas regionalas, Abraham Bengio, director generau adjunt de Ròsne-Alpas e Joan-Baptista Martin, conselhièr scientific per las lingas regionalas. Mai èran aquí de representants de l'editor lionés EMCC.

Etienne Gamonnet a publié en 1978, *Sourounétoh dè lo Pervéntso, récits paysans ardéchois, texte ardéchois et traduction française*. Nous présentons ici un récit : *Lou koyouné*, dans une graphie normalisée.

Lo caionet

Ieu diguère a ma femna :

— Nos chau achaptar un caionet. Quauque còp per Chalendas lo tuarem ; farem quauqua saussissa, quauqua calhetas, quauque pastè ; nosautres, sarem bien !

Ieu diguère :

— Anarai a la fèira vers Misilhac lo Promièr de Setembre e adurai un caionet, un caionet de vinta-cinc quilòs. Per Chalendas, si fai, pòt faire sos dos quintaus e demí ! Nos farà plasir vai.

Veiguère que ma femna, aquò li conveniá pas.

— Cossí vases córrer vers Misilhac, çò diguèt, per anar quèrre un caion. Vers lo Ga, lo dètz, lai n'a pas benlèu de caions ?

— Laissa-faire, ieu diguère, los caions de la montanha fan totjorn mèis ; bevon de laitaa ; qu'es pus membrut.

— Quès-te vai, çò diguèt ma femna, los montanhièrs abarisson pas plus de caions. Tu crees benlèu que ieu sabe pas que los caions dès Misilhac, aqu'es los merchands dès Aubenàs odumens d'aval d'embàs que los vendon.

Ieu diguère :

— Tu benlèu, iara, coneisseràs los caions mèis que ieu, ieu li diguère, a ma femna. A la fèira dès Misilhac dau promièr de Setembre, lai siu estat mai de cent còps. Amai lai anarai, amai adurai un caion.

— E ben ieu lai anarai aube tu, çò diguèt ma femna.

— O faràs ben coma voudràs ; anarem manjar una pèça vers Chasson. Ieu vau planter una vasa de reparaas per las calhetas.

Aqu'era per la fin d'aost. Aiù de chauls

bien arrosats, una chance de betarabas que n'aiu fat venir la grana, aiù culhit un pauc de blat. M'aquò aube quauqua chastanha que li plomèssos a la velhaa quand l'òm sap pas de que faire de sos dets, n'i aiá bien per l'engraissar, e me fariá una bona provesion per tot mon an.

*

Quò fai que lo promièr de Setembre, aube ma femna, prenem Suèlh que toutes lo coneisson ben, que montava vers Misilhac ; bevem lo cafè vers Beidon, en arribent en la plaça ; aquí li èra mon Rica dès Chantamèrla amai Leòn dès lo Suplèi, amai tant d'autres que li aiá ben de temps que los aiù pas vist ; e de montanhièrs, aube lus bèus chapèus coma de colaires. E m'aquò, ieu vau veire los caions dau temps que ma femna achaptava un faudièu.

Rien que de los sentir, pas besonh de los veire, vau tot dreit en la plaça das caions, darrèr la glèisa que li a doas campanas. Acomence per faire lo torn de las caissas. Tròbe aquí mon Usèna dès Cevalàs qu'èrom de la classa, mon Sèna dès lo Ga, mon Calixton dès Ferrèiras qu'èrom estat a l'escòla persems, amai d'autres qu'espinchavon los caions coma ieu.

Ieu diguère :

— A ça, coma van ?

— Çai los dònon pas, çò diguèt Calixton dès Ferrèiras. E tu, coma vases ?

— Vau ben, vau ben, ieu diguère. Paies pas un canon ?

— Si vòs, faguèt Calixton ; mè vène m'aidar achaptar un caion.

— Ieu mai, n'achaptariu ben un, si son pas trop chars ; mè si los vendon trop, n'achaptarai pas gis ; anarai vers lo Ga lo dètz.

Vee aquí quel merchant dès Aubenàs que n'i aiù pres mai que d'un còp. Me-

nava una dèseña de calonets dins qu'una caissa. Ieu li diguère :

— Li a ben de temps que lo coneisse, queste.

Te los sospèse un pauc, quós caions, los tire un pauc per la coa e las aurelhas, te los tastone ; ieu, èra pas lo promièr còp qu'achaptavos de caions. Calixton disiá pas ren. Es un pauc vergonhós, lo paure diable. Per aquò, èron fins ; per èstre fins, èron fins, chau pas dire.

— Profita-ne'n uèi, çò diguèt lo merchant, una caia odumens un caion, çò que voudràs. Uèt mila, los ai pas pesats.

— Los as pas pesat, ieu diguère. Benlèu si as. Mè ieu sabe qu'en d'aquel prètz, en-tornaràs tot caions vers Aubenàs ! E ieu vendrai mas reparaa per achaptar de calhetas.

— Chars ! çò diguèt ; de caions que los sos anat querre au Biatge. Qu'es vengut aube de lait escramat ; te los garantisse ; sonhatz-me coma qu'es genton

Ieu diguère :

— Calixton, vène beure un còp. De caions, ne'n trobarem ben mai.

Quò fai que faguèrom un torn de plaça. Mè dengú los donava pas. Tot d'un còp nos tornèrom trobar davant la caissa de nòstre merchant.

— A ça, ieu diguère, n'a ben vendut una paira que son marcats.

— E quant ne'n bailariás, çò diguèt lo merchant ?

Aiá ben vist que tornàvom. Ieu diguère pas ren, mè sonhavos los autres que merchantavon ; lo merchant voliá pas rien rebatre. Li diguèi :

— Benlèu prendràn doas coas los caions per los tant vendre !

N'i aiá vun, una caia, que me conveniá, lònja, bien faita, lo pièu fin, las chambas bien dreitas, l'uèlh viu : aqu'èra de bes-tions vigòtges. Ieu tire lo merchant de costat e li fau :

— Anem ! Qu'es pas lo promièr còp que te'n prene, amai sarà pas lo darrièr, si Dieu plai ; li a ben de temps que te coneisse. Un caionet, aqu'es jamai qu'un caionet ; se parlarà de caions que se parlarà pas de nosautres. Tè, te'n baile sèt d'aquela caieta.

— Siás pas fou, çò faguèt lo merchant. La pus genta caia de la caiaa ; uèt mila, te pòi rien sortir ; en d'aquel prètz li ganhe pas ma vida.

Ieu li diguère :

— Te paie un canon. Vène tu mai, Calixton.

Lo merchant çò diguèt :

— Ai pas léser, qu'es bèn que aqu'es tu.

Anem beure un còp, amai dos. E, que volètz, aquí o arrengèrom ; li èrom dos per achaptar, nos rebatèt quauqua viaa, mè o vouguèt pas franc copar au mèi, l'estafier. Auguère ma caia, amai mon Calixton achaptèt lo sieu, pas tan jòli coma lo mieu, mè pas laide, chau pas dire çò qu'es pas, èra pas laide. Mè lo mieu èra jòli !

*

Quò fai que tròbe ma femna ; me cungèt secoire quand li diguère lo prètz ; mè ieu li diguère :

— Vai-t'o veire tu si los dònon. Quand vendrà per Chalendas, o veiràs coma quò fai ; un pauc de lard gastarà pas ta soppa ; e vendrem quauqua saussissa ; e lo restant l'aurem per pas ren.

E m'aquò vau trobar Suèlh , e çò diguèt Suèlh :

— Saca ton caion en d'una bòtja e charja-lo en la remòrca.

Étienne Gamonnet
Soronetas dès la Pervencha
(Modernización de l'ortografia
Denis Capian)

Antologia Vivarès

Vos faire mèlh conéisser los textes d'aqueles qu'escriguèron en Vivarés o sus lo Vivarés, qu'es l'idèia dau Grinhon. Suita dau *pelerinatge a La Lauvèsc* de Eloi Abert (1848-1914). Lo texte es tirat de la genta edicion de las òvras d'Eloi Abert que devem a Matha Perrier : "Les cahiers d'Eloi Abert, La chanson du paysan (Lo chansou do paisan)", Editions de la Bouquinerie – Empire & Royaume, 1994.

Lo pelerinatge a La Lauvèsc (suite)

Los pelerins qu'èran restats miets pendan la traversaa de Tornon, se metèran iura a parlar de lhòrs afares. Mieta brojava, ila pensava a son joine qu'èra sordat lains bien luenh en Africa. Li semblava lo veire dins sos abilhaments de zoave au meitan de la batalha. A 'quela idèia son còr batiá. A ! coma ila vai preiar lo bon Dieu e lo sent paire de lo ramenar bien portant au país ! (...)

E iura la rota montava e la charreta grapilhava lentament e peniblement lo pen vonte a sos piès lo Dotz escumava e ronchava. Lo voeturièr davalèt, aplanhèt lo còl de la mula que poiá plus soflar e faguèt claquier son foet. Amblard e Didièr rigardavan au fons de la valèia, la vièlha 'Gata, son chapelet a la man, marmotava una preièra, e la maire Ròsa pensava a sas chauras. Li tardava tant de las reveires, las pauras bèstias ! Li semblava las veire sautar lo long de la claurson e se rifar. [...]

E iura lo solelh començava a baissar, l'estreita valèia somilhava desjá dins l'ombra, e dins las fòlhas daus arbris lo long de la rota, los au-sèus chantavan lhòr darrèira chançon. Las ombras s'alonjavan e la polsièra d'aur que lo solelh semenava sus las i-autors dispareissiá de mai en mai dins las massas d'ombra que semblavan montar dau fons de la valèia. Sus la rota, los meissonaires, lhòr volam o lhòr dalhon sus l'espactla, revenián daus champs. La rota montava totjorn. La mula soflava e renava, de temps en temps ila s'aplantava, ne'n poiant plus, e puèi peniblement ila se remetava a marchar. Los pelerins disián ren e brojavan. Ilhs s'imaginavan qu'ilhs èran a tabla v-onte fumava una bona soppa. A l'idèia qu'encanòt lhòr plaça seriá voida a tabla, ilhs sian tot tristes e se repenton presque d'avèr quitat lhòr pais per s'enantar lamont bien luenh dins un vilatge percut dins la montanya e dins los bòscs.

Aicí tot lo monde davala un moment de la charreta que "la paura bèstia ne'n pòt plus"... discutan...

Dau temps, la voëtura èra arrivaa en i-aut

de la pen e iura la rota devalava totjorn jusca a Sent Felicien.

- En voëtura ! crièt lo voeturièr. Anem, vos, ailaïns, las joinas !

Un moment après, tots èran remontats e tira-van lhòrs provisions de lhòrs panèirs. La nòt èra venuá e lo cièl se remplissiá d'estoelas.

- Quina ura es-té ? demandèt la maire Ròsa. Bien seür, dèvam pas tarzar a arrivar a Sent-Felicien ?

- Auvètz-vos l'angèlus, laïns dins lo fons ? respondèt la Mieta. Tots se quaisèran e escotèran. En efet, com'un ecò sord, lo son de l'angèlus arrivava sus las alas dau vent dau vèspre. Las femnas se sinhèran e los òmis garèran lhòr chapèl.

- Coma las estoelas luion dissit Amblard, i disan qu'es un signe de plòia !

- Rigardètz donc lo Chariòt, au drèit de mon det, dissit Didièr. J'ai auvit racontar que las estoelas sian aussi gròssas que lo solelh, e que la lumièra de la plus pròcha estoela meta mai de tres ans per arrivar sus la tèrra.

- Tot iquò es messonja, respondèt Amblard en riant. Qu pòt lo saver, qu lai z-es enstat ? A ! quelos sa-vants. Si foliá los creire !

- Iura, interompèt lo voeturièr, iura vam trotar un brison.

Alòr au donèt un còp de foet sus las còstas de la paura bèstia que dreicèt l'aurelha e redoblèt peniblement lo pas. Un quart d'ura après, ilhs arrivavan a Sent-Felicien.

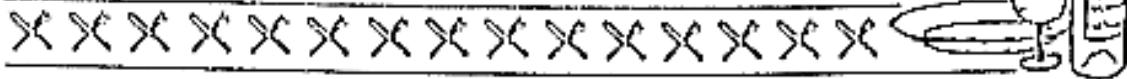
- Plus qu'una liueg dumi, dissit lo voeturièr. Revelhètz-vos, maire 'Gata, nos veiquià arrivats. La maire 'Gata que somilhava, se revelhèt, dovrèt los uèlhs e se preparèt a davalar.

- Assetètz-vos donc, maire 'Gata, veiètz-vos pas que Bal ditz quò per badinar ? dissit la Mieta.

E iura la rota anava totjorn en montant e la mula poiá marchar qu'au pas sos la vòuta que fesián los sapins que bordavan la rota. Èra nivol, très nivol. A la febla luor de la lantèrna, los uèlhs guinchavan e veián de fòrmas vagas. De fes, a drèita e a gaucha dau chamin, dins l'ombra neira,

(Suite paga 7)

LO BEURE E LO MINJAR ...

LA BOMBINA

Per Luceta Rochièr

Per 4 o 5 personas chau :

- 1 quilò de trifòlas « Bintje » de preferença.
- 150 gramas de lard magre salat.
- 4 venas d'alhet.
- 2 fuèlhas de laurièr.
- Sau e pebre.

- . Pelar, lavar e copar las trifòlas en rondèlas dins una coquèla.
- . Ajotar lo lard copat en tròcilihons, l'alhet menusat, lo laurièr, pas gaire de sau (lo lard es salat), pebrar.
- . Cubrir d'aiga, cuberçelar e far cuèire 30 a 40 minutias a fuòc viu. Deu pas gaire restar d'aiga.
- . Servir.

Nòta : La Bombina se pòt tanben far cuèire dins lo forn : Botar las rondèlas de trifòlas, los tròcilihons de lard, l'alhet, lo laurièr, sau e pebre dins un plat a forn, cubrir d'aiga, enfornar e laissar cuèire 50 minutias a 200°.

En estiu, dins l'un o l'autre biais de far, se pòt ajotar doas tomatas ben fachas, pelaas e desgranaas

Vocabulari : Trifòla, trufa, (fém.) tartifle (masc.) = Pomme de terre.

Venas d'alhet = gousses d'ail. Tròcilion, morselon = Petit morceau.

Ben fachas = Bien mûres.

(suita de la paja 6)

la luor tremblanta d'una lampa ressemblava a un *ver luisant*. Los pelerins disián plus ren, las doas vièlhas femnas, groçaas per los segròls de la charreta, durmián apuiaas l'una contra l'autra. La Mieta resvava e la Melí rigarda va en bas los petits lumes que passavan dins los nivols. L'aganha cheiá, començava a fare frèid. Los pelerins tremblavan e se sarriavan los uns contra los autris.

Mas dejà las promèiras maisons comencavan a devenir plus espessas, la luor daus lumes perçava plus sovent l'obscuritat e la mula qu'eiá fat sovent lo voiatge, veiant qu'ilà anava bientòst arrivar, se tancava e pressava lo pas.

Eloi Abert

(De seure encara)

Estivada de Rodés

Aqueles que legisson los bilhèts dau Revessin dins lo *Réveil du Vivarais*, an dejà una petita idèia de çò que se passèt a l'Estivada de Rodés. La chalor e mai lo vent que bofèt tan fòrt qu'empachèt de moments de l'Estivada e aduguèt l'auratge dau sande lo vèspre. Mas los bons moments fuguèran ben mai nombrós e avem vougut vos en faire un petit reportatge foto.

Inauguracion e discors

Los elegits regionaus travalhan a la comuna de Rodés (foto La Setmana)

Poesia : JP Creissac (legis), Silvan Chabaud, MJ Verney, JC Foret

MJ Verny presenta dos escrivans, autors de romans istorics : Glaudi Barsotti e Jòrdi Peladan

Lo President dau Senat venguèt a l'Estivada e montrèt son interès per la linga e la cultura occitana. Aicí au musèu *Fenaille* escota de poesia.

Quatre « estudiants », que tot lo monde coneis, tres d'Ardecha, una de Droma . Tenguèron, mas pas solets, l'estande de Parlarem e de l'I.E.O. Droma onte se vendian las produccions (liures, discs...) daus uns e daus autres. Sus las tenturas que son detrès se pòt legir : *Parlarem en Vivarés, Pais Bedòc Terra d'òc*, e mai *bartavel.com*